

Nr 222.

Av herr **Wagnsson**, om utredning rörande rundradions överförande i statens händer.

Vårt lands rundradioverksamhet har på kort tid fått en synnerligen stor omfattning. Vid senaste årsskiftet uppgick licensantalet till c:a 600,000. Härav framgår, att rundradion blivit en nationell angelägenhet av betydande mått.

Det var naturligt, att regeringen 1924 lämnade koncession till ett enskilt företag. Man visste inte då mycket om radion och dess utvecklingsmöjligheter. Nu har radion blivit en betydelsefull kulturfaktor för folkbildning och förströelse och ett mäktigt verktyg för opinionsbildning. Då man får räkna med flera lyssnare på samma licens, torde man kunna säga, att omkring hälften av Sveriges befolkning tillhör radiolyssnarnas krets.

Rundradion handhaves av ett enskilt bolag, A.-B. Radiotjänst. Aktieägare äro till $\frac{2}{3}$ tidningspressen, med T. T. i spetsen, till $\frac{1}{3}$ radioindustrin. Programfrågor avgöras av ett av bolagsstyrelsen utsett arbetsutskott. En eftergranskning av programmen sker av det s. k. programrådet, vilket sammanträder en gång i månaden. Programrådet saknar annan befogenhet än att göra anmälan till Kungl Maj:t eller Radiotjänsts styrelse.

I stort sett har Radiotjänst skött sin uppgift på ett ansvarskännande sätt. Fog har dock icke saknats för klagomål över ledningens brist på folklig inställelse.

Starka skäl tala för ett överförande av rundradion i statens händer. Statsradiotanken har över allt i Europa vunnit terräng. I de båda europeiska länder, där licensantalet är störst i förhållande till folkmängden, nämligen *England* och *Danmark*, är rundradion förstatligad, i Danmark sedan verksamhetens start, i England sedan några år. *Tyskland*, som näst England visar den största *absoluta* siffran på radiolyssnare, håller f. n. på att omorganisera verksamheten, så att programmen ställas under statskontroll. I *Norge* bifölls i början av detta år enligt meddelande i dagspressen en regeringsproposition om rundradions förstatligande, med programverksamheten lagd under undervisningsministeriet och den tekniska driften under trafikministeriet.

De svenska statsmakterna synas på allvar böra överväga, om ej rundradion också i vårt land nu bör förstatligas. Det synes böra vara en statsangelägenhet av vikt att utnyttja rundradions nästan obegränsade möjligheter att skaffa folkets breda lager upplysning och förströelse. Folkbildningsväsendet och skolundervisningen skulle i större utsträckning än nu sker kunna ta radion i sin tjänst. Att särskilt skolundervisningen i rundradion äger ett betydelsefullt redskap för kunskapsmeddelelse är genom den skickligt ledda skolradioverksamheten sedan flera år tillbaka konstaterat.

Genom en statsradio skulle möjlighet ges att i än högre grad än nu tillgodose berättigade kulturella synpunkter. Statsteatrarna, vilkas verksamhet genom ett uppmärksammat initiativ av ecklesiastikministern nu är föremål för omorganisation, skulle direkt kunna genom statsradion med sin verksamhet nå större folklager. Att härigenom stora besparingar för det allmänna skulle kunna nås, samtidigt som programmens konstnärliga standard kunde höjas, är påtagligt. De vid kungliga teatrarna anställda skådespelarna och musikerna skulle kunna få fullgöra en del av sin verksamhet vid statsradion utan extra arvoden.

Vissa betydande kulturella vinster skulle inhöstas genom radions förstatligande. Också i ekonomiskt avseende skulle detta erbjuda fördelar. Radiotjänsts organisation har visat en oroande tendens att svälla ut. De arvoden, som betalas medverkande i radio, ligga väsentligt högre än arvoden, staten i sin verksamhet brukar betala. I vissa fall kan ifrågasättas, om man icke gör utbetalningar, som äro orimligt mycket för höga. För de magra dagsnyheter, som Tidningarnas Telegrambyrå förmedlar, är *byrån berättigad till en ersättning på 100,000 kronor*, en summa som icke synes stå i rimlig proportion till nyheternas värde. Den ekonomiska tonsättarföreningen Stim, vars starkt ekonomiskt inriktade politik framkallat konflikter på många håll, har av Radiotjänst en ersättning på 24 öre pr licens, alltså 144,000 kronor pr år. Vissa musikinstitutioner erhålla dessutom subvention. Härom är kanske intet annat att säga, än att denna verksamhet borde synas på ecklesiastikdepartementets stat och komma under den anslagsbeviljande statsmaktens prövning.

Ett förstärkt statsinflytande beträffande radion är påkallat av både kulturella och ekonomiska skäl. Därvid borde programverksamheten självfallet sortera under ecklesiastikdepartementet. I den mån överinseende från statens sida nu utövas över denna verksamhet sker det via telegrafstyrelsen och kommunikationsdepartementet. Att telegrafstyrelsen skulle vara särskilt skickad att utöva en kulturell, konstnärlig eller politisk kontroll på så vittomfattande områden, som radion omspanner, synes icke a priori kunna förutsättas.

Med stöd av det anförda får jag hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla om utredning om på vad sätt rundradion lämpligast bör överföras i statens händer.

Stockholm den 26 januari 1933.

Ruben Wagnsson.

I motionens syfte instämmer:

Wilhelm Björck.